

PHÁT TRIỂN NGUỒN NHÂN LỰC KHOA HỌC GIÁO DỤC ĐỂ HỘI NHẬP QUỐC TẾ: VẤN ĐỀ CẤP THIẾT HIỆN NAY

PGS.TS. ĐẶNG QUỐC BẢO - Học viện Quản lý Giáo dục

TS. PHẠM MINH GIẢN - TS. PHẠM HỮU NGÀI

Trường Đại học Đồng Tháp

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế sâu rộng với nhiều cơ hội và thách thức, Việt Nam đang phải đối mặt với những yêu cầu gay gắt về kinh tế, văn hóa, khoa học, công nghệ, quốc phòng, an ninh,... Việc phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao đáp ứng yêu cầu hội nhập quốc tế đang là một yêu cầu cấp thiết được đặt ra, đặc biệt là nguồn nhân lực khoa học giáo dục (KHGD) góp phần trực tiếp vào việc đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục (GD) và đào tạo theo tinh thần Nghị quyết số 29-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương khóa XI.

2. KHGD và nguồn nhân lực KHGD

2.1. KHGD

KHGD được hiểu là khoa học nghiên cứu về con người. Nó là lĩnh vực vừa có tính liên ngành, vừa có tính xuyên ngành, chính xác phải gọi là các khoa học nghiên cứu về GD. Vấn đề GD được trải ra theo năm cấp độ về đối tượng nghiên cứu:

- Cấp độ nền GD trong mối liên hệ với kinh tế, xã hội, văn hóa, chính trị;
- Cấp độ hệ thống GD quốc dân bao quát năm ngành học: GD mầm non, GD phổ thông, GD kĩ thuật nghề nghiệp, GD đại học, GD thường xuyên (GD không chính quy);
- Cấp độ nhà trường và các cơ sở GD;
- Cấp độ quá trình dạy học (bài học);
- Cấp độ "nhân cách - nhân lực".

Tổ chức nghiên cứu KHGD, về đại thể các nước thường xây dựng các Viện/Ban hướng vào các lĩnh vực: Triết học GD; Lịch sử GD; GD học so sánh; Tâm lí học sư phạm; Lí luận dạy học và lí luận về quá trình GD; Lí luận về chương trình dạy học và GD bộ môn; Quản lí GD và quản lí nhà trường; Kinh tế học GD; Xã hội học GD; Thiết bị GD; GD thể chất; Đánh giá GD; Đào tạo bồi dưỡng giáo viên; GD mầm non; GD người lớn,...

2.2. Nguồn nhân lực KHGD

Nguồn nhân lực KHGD được đào tạo có kiến thức chung và đi chuyên sâu vào lĩnh vực đã nêu ở trên. Họ có nhiệm vụ nêu ra các cơ sở khoa học giúp người quản lí (các cấp), giáo viên ở nhà trường thực hiện những kế hoạch, hành động của mình phù hợp với tình hình đất nước và tư duy thời đại. Những cuộc cải cách GD, đổi mới GD đều cần sự định hướng của KHGD. Do vậy, nhân lực KHGD có vị trí, sứ mệnh rất to lớn đối với sự phát triển của đất nước.

Các nước xã hội chủ nghĩa trước đây, các nước phát triển và các nước trong khu vực (khối ASEAN) ngày nay đều quan tâm đến nguồn nhân lực của lĩnh vực này. Chương trình Châu Á và Thái Bình Dương về canh tân GD đã thu hút 20 quốc gia trong khu vực lập nên Trung tâm Châu Á về canh tân GD (ACEID) là một bộ phận của cơ quan UNESCO khu vực Châu Á - Thái Bình Dương. Cơ quan này đã đào tạo nhiều chuyên gia giỏi. Việt Nam đã tham

gia vào chương trình này và có nhiều đóng góp vào việc khuyến cáo các chính sách ở những lĩnh vực như: Phổ cập GD; GD tiếp tục; GD và thế giới sản xuất; Cấu trúc lại phổ thông trung học; Công nghệ GD và công nghệ thông tin; Phát triển dịch vụ hỗ trợ nghề nghiệp và GD từ xa; Mối liên hệ của khoa học và công nghệ GD.

3. Ba con đường phát triển nguồn nhân lực KHGD, chủ động tham gia vào các tổ chức quốc tế trong bối cảnh hiện nay

Bối cảnh phát triển của đất nước đang yêu cầu phải có nguồn nhân lực toàn diện: Nguồn nhân lực khoa học cơ bản, tự nhiên và kĩ thuật, khoa học nhân văn, xã hội và KHGD.

KHGD là khoa học liên ngành, xuyên ngành, chứa đựng tất cả các lĩnh vực trên và có đặc thù riêng. Nó nghiên cứu các vấn đề hình thành phát triển "Nhân cách - Nhân lực" của cộng đồng và đất nước. Con đường để nhân cách chuyển hóa thành nhân lực đủ sức hội nhập và tác động trở lại của nhân lực đến sự hoàn thiện nhân cách để bảo tồn nền văn hóa dân tộc. Ba con đường sau tạo nên hiệu quả cho sự gia tăng nguồn nhân lực của lĩnh vực này, không chỉ phục vụ yêu cầu trong nước mà còn tạo điều kiện để chủ động tham gia các tổ chức quốc tế.

3.1. Con đường thứ nhất

Nhằm đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện nền GD của nước ta để hội nhập với khu vực và quốc tế, bên cạnh việc tập trung sử dụng hiệu quả nguồn nhân lực GD - đào tạo hiện có nói chung, cần phải chú trọng đầu tư mạnh cho phát triển nguồn nhân lực KHGD nói riêng. Một trong các con đường phát triển nguồn nhân lực này là sự chọn lựa một số cán bộ giỏi, sinh viên có tiềm năng về khoa học cơ bản, có niềm say mê về KHGD để đào tạo, bồi dưỡng thành cán bộ bao quát KHGD trong điều kiện hiện nay được coi là biện pháp mang lại kết quả và hiệu quả cao.

Từ tình hình thực tế, mặc dù phần lớn cán bộ quản lí và giáo viên các cơ sở GD và đào tạo đều nhận thức được tầm quan trọng, lợi ích của chuyên ngành KHGD trước nhu cầu phát triển sự nghiệp GD nhanh và bền vững; nhưng trình độ và năng lực của những người hoạt động trong lĩnh vực KHGD nhìn chung chưa được như mong muốn. Đối tượng này phải được trang bị trình độ tư duy KHGD, năng lực nghiên cứu KHGD và năng lực xử lí tình huống nảy sinh trong quá trình GD. Ba năng lực này được xem là chuẩn cần có đối với nhân lực hoạt động trong lĩnh vực KHGD. Nếu mục tiêu phát triển nguồn nhân lực KHGD tiếp cận theo quan điểm này thì con đường thứ nhất cơ bản đảm bảo tính khả thi, động lực để cán bộ giỏi vừa phấn đấu thăng tiến vừa góp phần nâng cao phẩm chất, năng lực nguồn nhân lực GD - đào tạo nói chung.

3.2. Con đường thứ hai

Nhận thức chuẩn hóa trình độ, năng lực cho nguồn nhân lực GD - đào tạo là chủ trương nhất quán, xuyên suốt

(Xem tiếp trang 61)